

**קווים לתוכנית אצל רות בקי, קול ישראל,
יום שישי 29 בדצמבר 2000, שעה 09:00:**

בן-ציון-דוד יהושע-רז נולד בירושלים ערב שבועות תרצ"ו 26.5.1936 בעיצומם של ימי המאורעות.

אביו - רפאל יהושע-רז נולד באפגאניסטאן וכנער עלה ברגל לארץ והגיע אליה בשנת 1898. האב נודע בירושלים כמורה דרך שהוביל שיירות של סוסים ופרידות לזיאהרה במירון ובגליל. היה מספר עממי ססגוני, שבכל שבת בין מנחה למעריב התקהלו עשרות מתושבי שכונת הבוכרים כדי להאזין לסיפוריו. בחנות המכולת בסיגנון הישן מכר סמי מרפא, תבלינים וסיפר סיפורים. במלחמת השחרור נפל פגז בפתח חנותו, קטל כמה מלקוחותיו. הוא נפצע אנושות ומת מפצעיו.

אימו - בכורה יוכבד לבית אלקלעי - הייתה בת ירושלים למשפחה מהיישוב הישן. האם הייתה מיסטיקנית, ששעות ארוכות בכל יום התפללה ליד המזוזה לשלום העולם. אביה ואימה מתו מרעב במלחמת העולם הראשונה. אחיה מתו כלוחמים בצבא הטורקי. היא ובעלה שהיו בעלי נתינות רוסית ירדו מן הארץ ומצאו מקלט בימי המלחמה באלכסנדריה, שם נולד אחד מילדיה.

שם המשפחה הקדום 'רז' הושט משם המשפחה, לאחר שהדודן יעקב רז, גיבור האצ"ל נתפס בשעת פעולה ליד המפקדה של המופתי על-ידי המון פרוע ונפצע אנושות בליניץ'. הבריטים ניסו להציל את חייו ולהציל מפיו את שמות שולחיו, אולם יעקב רז בן השמונה-עשרה פרם את התפרים מתחת לסדין ומת בתוך שלולית דם אך לא הסגיר איש מחבריו. הוא נחשב לחלל הראשון של האצ"ל שמת בקרב והלוחמים התחנכו לאור דוגמתו האישית. אצ"ג חיבר עליו את הפואמה 'אגדת יעקב רז'. הבריטים שחיפשו את משפחת רז גרמו לכך שהמשפחה אימצה את שם הסב כשם משפחה במקום 'רז'.

ב"צ יהושע נולד בחצר מוסיוף בשכונת הבוכרים בעיצומם של המאורעות. הוא לעולם בעזרת מיילדת שיילדה אותו בביתו. בשל מכה שקיבלה האם בזמן ההיריון מילדים ששיחקו בכדור, נולד הוולד עם 'ראש' נוסף על הפדחת. כל תושבי השכונה באו לראות את הילד בעל שני הראשים, שאולי בישר את ימות המשיח. כשהנפחות ירדה האכזבה הייתה גדולה.

מגיל ארבע נשלח לתלמוד תורה 'בני ציון', שם חש את נחת זרועם של המלמדים. יחד איתו למדו ילדי בתי היתומים בלומנטל 'חפץ חיים'. הוא נחשב בעיניהם כילד עשיר ומאושר עד שהיתמות הגיעה גם לפתחו.

במלחמה עצמה כשהלימודים הושבתו והיה חשש שייפגע מאש הצלפים, נשלח על-ידי אימו לעבוד כשוליית סנדלרים. לימים העלה את החוויה הטראומטית הזאת בסיפורו 'סנדלר ושמו יוחנן'.

בתום המלחמה עבר ללמוד בתלמוד תורה 'מגן דויד', שהיה בבעלותם של עשירי העדה החלבית. מיטב המורים לימדו שם, לרבות שמואל ספראי המורה לתלמוד שלימים היה פרופיסור מכובד באוניברסיטה העברית. אפילו אנגלית ושיעורי מוסיקה נלמדו שם.

לפני שהגיע למצוות פירסם את סיפוריו הראשונים בעיתוני ילדים. בשנת 1952 פירסם את סיפורו הראשון 'גיבור הכלב העזוב' - סיפורו של כלב אמיץ שהציל חייו של מחלק עיתונים.

בשעה ארבע לפנות בוקר קם לחלק עיתונים ולסייע לפרנסת אימו האלמנה.

מחלוקת עיתונים עבר לשמש כשליח רכוב על אופניים בהוצאת מאגנס שלידי האוניברסיטה העברית, שלימים הגיע למעמד המנכ"ל של בית ההוצאה. בערבים למד בתיכון ערב. מאותם שליחים וחניכים, יצאו לימים גם הסופר דן בניה סרי, אלי עמיר, אורציון ישי.

שירת בצה"ל בחיל התותחנים ולקח חלק בקרב על מוצבי הכינרת, בקרב על קלקיליה, במלחמת סיני, וכאיש מילואים במלחמת ששת הימים, במלחמת יום הכיפורים ואפילו במלחמת לבנון, שבו שימש כפוליטרוק מטעם קצין חינוך ראשי.

עם השחרור מצה"ל חזר להוצאת מאגנס. במקביל לעבודתו למד והחל מראשית שנות ה-60 פירסם סיפורים ב'הארץ' ובבמות רבות אחרות. מספריו: 'עיר באופק' (סיפורים); 'פורצי גדר' (רומן); 'תה אנגלי בירושלים' (סיורים); 'יונה בודדה על בלקון' (רומן - בכתובים); כמו כן עיבד והוציא לאור מבחר מסיפורי העם שסיפר אביו: 'צוואת אב' ו'תפוח מעץ הדעת'. ערך ספרים וכתבי-עת רבים. כיום הוא עורכו של 'ירושלים' (מאסף לדברי ספרות). כיהן כיו"ר הסניף של אגודת הסופרים בירושלים וכחבר בוועד המרכזי של אגודת הסופרים. כיום הוא מכהן כיו"ר ועד הכספים של אגודת הסופרים.

למד באוניברסיטה העברית ספרות עברית לכל תקופתיה ותולדות עם ישראל. לתואר שני למד יהדות זמננו והתמחה בקורות היהודים בארצות האיסלאם, בעיקר בארצות דוברות פרסית. מחקרו המקיף 'מנדחי ישראל באפגאניסטאן לאנוסי משהד באיראן' (כ-700 - עמוד) נמשך 15 שנה ויצא לאור בהוצאת 'מוסד ביאליק'.

שנים רבות כיהן כסמנכ"ל הוצאת מאגנס עד שהוכתר כמנכ"ל בית ההוצאה. בשנת 1988 פרש לאחר 36 שנות עבודה. כיהן כראש אגף הסברה וכממונה על הסברה בשעת חרום תחת שרביטו של טדי קולק.

עם פרישתו של טדי קולק יצא בשליחות ממלכתית לחבר העמים בארצות המוסלמיות במרכז אסיה. במשך שנתיים הקים מערכת חינוכית עניפה, אולפנים והכשרה מקצועית. בד בבד עסק בפעולות

הצלה וחילוץ של יהודים מאזורי מלחמה. לימים יצא בשליחות של בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי למסע הצלה במרכז אסיה של כתבי-יד ומסמכים, שבדרך לא דרך הגיעו לירושלים.

במסגרת עליית הנוער היה אחראי על פרויקט 'נעל"ה 16'. הסתובב בחבר העמים ואיתר בעזרת צוותים בני נוער איכותיים שעלו ללא הוריהם ונקלטו במוסדות חינוך בארץ. יוצא כיום בשליחות המחלקה לחינוך של הסוכנות לחבר העמים ומנהל סמינרים להעשרתם של מורים מקומיים לעברית.